

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Р. Пильнік
«_____» _____ 2024 р.

Реєстраційний № _____
«_____» _____ 2024 р.

УКРАЇНСЬКІ ФОЛЬКЛОРНІ МОТИВИ
(міні-серія графічних аркушів)

Кваліфікаційна робота
студентки групи ЗОМ-20
ступінь вищої освіти бакалавр
спеціальності 014.12 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)

Палійчук Олександр Вячеславівни

Керівник:

старший викладач

Балюк Лариса Вікторівна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ___ Кількість балів ___

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Палійчук Олександра Вячеславівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я, не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ІЛЮСТРАТИВНА ГРАФІКА ЯК ВИД МИСТЕЦТВА, ЇЇ ВИДИ ТА ТЕХНІКИ ВИКОНАННЯ.....	8
1.1. Аналіз джерел та термінів в контексті розкриття теми кваліфікаційної роботи.....	8
1.2. Український фольклор та його прояви в ілюстрації.....	10
1.3. Тенденції української сучасної ілюстрації.....	16
Висновки до розділу 1.....	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ТЕМУ «УКРАЇНСЬКІ ФОЛЬКЛОРНІ МОТИВИ».....	21
2.1. Виникнення концепції серії графічних творів та пошук відповідного художнього вирішення.....	21
2.2. Особливості композиційної структури, вибір палітри та тонів для створення образів, їх декоративне оформлення та використання різних графічних методів у процесі ілюстрування.....	24
2.3. Послідовне виконання серії ілюстрацій.....	25
Висновки до розділу 2.....	29
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	33
ДОДАТКИ.....	36
Додатки А.....	36
Додатки Б.....	48

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю більш ґрунтовного дослідження теми на основі різних джерел і потребою детальнішого висвітлення ряду аспектів проблеми. На сьогоднішній день тема «Українські фольклорні мотиви» є досить актуальною з кількох причин:

- розвиток і виникнення нових технологій засобів мистецького вираження, ілюстративна графіка стає більш доступною та різноманітною. Це включає в себе використання графічних планшетів, програм для редакції зображень, віртуальної реальності та інших інструментів;
- ілюстративна графіка є засобом виразності та творчості, що важливо в контексті сучасного мистецтва. Вона може використовуватися для вираження ідей, створення настрою та комунікації з глядачами;
- дослідження ілюстративної графіки в контексті різних культур та історичних періодів дозволяє зберегти та вивчати мистецьку спадщину та внесок художників у розвиток цього виду мистецтва;
- результат вивчення цієї теми може виявитися корисним, як для митців та творчих особистостей, так і для вчителів, дослідників, студентів мистецьких факультетів і всіх, хто цікавиться мистецтвом та його різноманітністю.

Графічна ілюстрація — це мистецтво, яке можна знайти на листівках, тканинах, обкладинках книг, рекламі, упаковці, плакатах і веб-сайтах. Це допомагає виражати візуальні ідеї, передавати повідомлення, продавати продукти, навчати студентів і просувати бренди. У нашому, все більш візуальному світі, це здається життєво важливим для нашого повсякденного життя. І все ж область графічної ілюстрації складно визначити.

Сьогодні графічні ілюстратори застосовуються у багатьох галузях, включаючи видавництво, телебачення, кіно, цифрові медіа, дизайн логотипів, веб-дизайн тощо. Щоразу, коли потрібна художня інтерпретація, щоб передати ідею, надіслати повідомлення, продати продукт, розважити аудиторію чи

зобразити сцену, графічний ілюстратор є ідеальною людиною, яка допоможе втілити це в життя. Хоча графічна ілюстрація має багато спільного з графічним дизайном та іншими професіями у сфері візуальної комунікації, ця сфера має власні методи, інструменти, творчі пріоритети та багату мистецьку історію.

Українські ілюстратори є невід'ємною частиною української культури, які в усі часи боролися за свободу, висвітлюючи український фольклор, традиції, культурну спадщину нашого народу. Такі ілюстратори, як Василь Кричевський, Олена Кульчицька, Анатолій Петрицький, Софія Налепінська-Бойчук, Анатолій Базилевич, Алла Горська, Георгій Якутович, Сергій Якутович, зображали українську культуру та просували її в умовах репресій.

Сучасні українські ілюстратори у своїх роботах так само зображають всю міць, силу, боротьбу, свободу, зберігають та поширюють українську культуру, її самодостатність, особливість, значущість для світу. Провідними сучасними художниками-ілюстраторами України є: Оксана Драчковська, Ростислав Попський, Сергій Майдуков, Христина Лукашук, Маша Фойя, Олександр Шатохін, Женья Полосіна, Христина Валько і багато інших талановитих митців.

Мета кваліфікаційної роботи дослідити графічну ілюстрацію та показати основні тенденції розвитку цього напрямку мистецтва, ознайомитися з найвидатнішими митцями, особливостями їх мистецтва, та створити серію графічних робіт з детальним висвітленням українського фольклору, міфології та традицій.

Відповідно до поставленої мети сформовано такі **завдання дослідження**:

1. Аналізуючи наукову, мистецтвознавчу, спеціалізовану та методичну літературу з теми дослідження, слід провести комплексний огляд доступних джерел, включаючи наукові статті, монографії, енциклопедії, підручники та методичні посібники.
2. Вивчити стан європейської та української ілюстрації, звернути увагу на їхні ключові риси, етапи розвитку, вплив ілюстрації на суспільство та культуру.

3. Уточнити поняття «ілюстрація» в сучасному образотворчому мистецтві, здійснити дослідження з мистецтвознавства, графіки, дизайну та інших спеціалізованих галузей, що дозволить визначити основні типи ілюстрацій, їх функції та специфіку використання.
4. Розробити композицію серії ілюстрацій, передавши етнічні та культурні особливості України, обґрунтувати ідею і формування художнього образу в графічній ілюстрації, врахувати особливості національної культури, традицій та сучасних тенденцій.
5. Розглянути методіку послідовного виконання практичного розділу кваліфікаційної роботи.

Об'єкт кваліфікаційної роботи: станкова ілюстративна графіка, як вид образотворчого мистецтва.

Предмет кваліфікаційної роботи: художньо-естетичні аспекти та засоби для створення виразних графічних ілюстрацій, створення серії графічних ілюстрацій з чітко вираженими українськими традиціями та фольклором.

Методи для досягнення поставленої мети та вирішення завдань, визначених у кваліфікаційній роботі, використовувався комплекс різноманітних методів дослідження, серед них: теоретичні методи включали аналіз наукової літератури, що дозволило засвоїти та узагальнити існуючі знання та підходи до вивчення обраної теми; монографічний метод використовувався для детального вивчення окремих аспектів теми дослідження через аналіз спеціалізованих монографій та наукових праць; проблемно-пошуковий метод був спрямований на виявлення та аналіз конкретних проблем або аспектів, що виникали під час дослідження; порівняльний метод; систематичний метод. Цей комплекс методів забезпечив якісне та всебічне дослідження, спрямоване на досягнення поставлених цілей та вирішення завдань у кваліфікаційній роботі.

Практичне значення роботи цієї роботи полягає в розширенні та поглибленні знань з області ілюстрації, вивченні її особливостей та використанні творчих завдань у цьому напрямку. Окрім цього, важливим аспектом є розробка

методики виконання серії ілюстрацій у цифровій графіці. Це означає, що у дослідженні акцентується на використанні сучасних технологій та програмного забезпечення для створення графічних зображень. Також дослідження може використовуватись для уроків мистецтва в школі або позакласних гуртках, для наочного зображення традиційних українських свят, як об'єкт дослідження, виокремлення деталей свята або референс для схожої роботи.

Структура кваліфікаційної роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи становить 36 сторінок, з яких 30 основного тексту. Робота вміщує 37 ілюстрації. Загальний обсяг сторінок 43.

РОЗДІЛ 1. ІЛЮСТРАТИВНА ГРАФІКА ЯК ВИД МИСТЕЦТВА, ЇЇ ВИДИ ТА ТЕХНІКИ ВИКОНАННЯ.

1.1. Аналіз джерел та термінів в контексті розкриття теми кваліфікаційної роботи.

Ілюстрація — це малюнок, картина чи друкований витвір мистецтва, який пояснює, уточнює, висвітлює, візуально представляє або просто прикрашає письмовий текст, який може мати літературний або комерційний характер. Історично склалося так, що книжкова ілюстрація та журнальна/газетна ілюстрація були переважаючими формами цього виду образотворчого мистецтва, хоча ілюстратори також використовували свої графічні навички в області плакатного мистецтва, реклами, коміксів, анімаційного мистецтва, вітальних листівок, мультфільмів [9].

Більшість ілюстративних малюнків було зроблено пером і чорнилом, вугіллям або металевою ручкою, після чого вони були відтворені за допомогою різноманітних процесів друку, включаючи: гравюри на дереві, гравіювання, травлення, літографію, фотографію та напівтонове гравіювання тощо [21]. Сьогодні можна сказати, що існує п'ять основних типів ілюстрацій: навчальна «інформаційна графіка» (наукові підручники); літературні (дитячі книги); фентезі-ігри та книги; ЗМІ (журнали, періодичні видання, газети); і комерційні (рекламні плакати, місця продажу, упаковка товару).

Багато з цих ілюстрацій створено за допомогою комп'ютерних програм, таких як Adobe Illustrator, Photoshop і CorelDRAW, а також планшетів Wacom, хоча традиційні методи, такі як акварель, пастель, казеїн, яєчна темпера, гравюра на дереві, перо та чорнило також використовуються [30]. Тривають дискусії щодо того, чи найкраще класифікувати ілюстрацію, як образотворче мистецтво, прикладне мистецтво, чи навіть декоративне мистецтво. Однак, дивлячись на багато ілюстративних шедеврів, створених протягом століть, можна не сумніватися, що цей вид мистецтва стоїть поруч з живописом та рисунком.

Витоки ілюстрації, до винаходу письма, сягають печерного живопису в Шове, Ласко та Альтамірі, коли художники доби палеоліту використовували деревне вугілля та охру, щоб проілюструвати те, що вони бачили навколо. Ці грубі, але яскраві малюнки вугіллям збереглися завдяки тому, що вони існували далеко від цивілізації. Більшості інших, створених під час класичної античності та темних віків, пощастило менше, і з тих пір вони були знищені (Рис.А.1.1). Помітним винятком була серія єгипетських ілюстрацій (наприклад, зображення легенд про загробне життя), виявлених у гробницях фараонів. На Сході (Китай, Японія) найдавніші форми ілюстрації були створені за допомогою ксилографії.

Книжкові ілюстрації з острівної Європи (Ірландія, Британія). Одним із найпоширеніших видів ранньохристиянського мистецтва Середньовіччя був ілюстрований релігійний текст [28]. Ці ілюміновані рукописи, створені в ірландських, британських і континентальних монастирських скрипторіях, були написані від руки латиною на шкурах тварин, а потім прикрашені біблійним мистецтвом, включаючи зображення Святого Сімейства та апостолів. Серед найвідоміших ілюстрованих євангельських текстів цього періоду були Ліндісфарнські євангелія (Рис.А.1.2).

Ілюстрація практикувалася протягом століть або тисячоліть у формі печерних малюнків, а також стародавніх ієрогліфів. Були знайдені офорти, датовані 10 століттям і навіть раніше. Ілюстрації поділяються на дві основні групи: традиційні ілюстрації та сучасні ілюстрації [20]. Традиційні ілюстрації визначають як роботу, виконану вручну, де художники використовують засоби, такі як олівці, вугілля та фарби, а також використовують різні поверхні для зображення своїх робіт, наприклад папір і дерево. Інші стародавні цивілізації також використовували скелі та каміння.

Сьогодні ілюстрації розвинулися, і художники тепер використовують комп'ютери з цифровими програмами. Ці цифрові техніки та інструменти імітують стару традиційну систему, яка створює сучасні ілюстрації. Досягаються ті самі ефекти, але набагато легше перемикатися та змінювати матеріали та

техніки. Сучасні ілюстрації існують уже кілька років, і тепер є потужні та розумні програми, які дозволяють ілюстраторам комбінувати форми та лінії, а також перефарбовувати свої твори мистецтва [25]. Доступні комбінації, здається, нескінченні, такі як графіка, колажі та текст, з фільтрами та ефектами, які ілюстратори можуть використовувати, щоб перенести будь-який дизайн, який вони можуть собі уявити, на екран комп'ютера.

1.2. Український фольклор та його прояви в ілюстрації.

Фольклор є записом історії культури спільноти. Історії, якими діляться з покоління в покоління, знайомі, і це об'єднує людей із спільноти з різних поколінь. Часто є мудрість, яку можна почерпнути з фольклору, і ви можете дізнатися про успіхи та невдачі конкретної спільноти [14]. Фольклор може мати моральний урок наприкінці та може показати різні точки зору в історії, щоб викласти цей моральний урок. Чотири види народної словесності є найпоширенішими фольклорними жанрами:

- казки - це історія, яка часто включає в себе магію. Він включає в себе героя, лиходія та випробування або пригоди, які головний герой повинен подолати, щоб отримати свою нагороду та удачу. Наприкінці можна вивчити мораль або урок;
- байки - у них йдеться виключно про тварин, які мають властивості, які зазвичай приписують людям, і роблять те, що робили б люди. Це відомо як антропоморфізм. Мета байки — показати пастки людської поведінки та те, як їх можна подолати. Байки навчають моралі, і це чітко пояснюється вкінці;
- міф відомий як символічний наратив, міфи можуть походити від традицій і релігійних вірувань, але їх походження іноді невідоме;
- легенда розповідає історію про історичну особу через історію або серію історій. Легенди зазвичай складаються з історій, які записані неточно, якщо взагалі записані, тому вони можуть бути правдивими, а можуть і ні

[21]. Легенди можуть змінюватися з часом, оскільки ті, хто переказує історію, можуть змінити її частини.

Традиція української графіки виникає ще у давнину. Поява рукописних книг у Київській Русі у XI—XII століттях стала особливим стимулом для розвитку книжкової графіки. Художники того часу прикрашали книги орнаментальними елементами, складними ініціалами, мініатюрами на сторінках та численними дрібними малюнками [23]. Найстарішими збереженими зразками книжкової графіки є видання XI—XII століть: «Остромирове Євангеліє», «Ізборник Святослава», «Трірський псалтир», «Юр'ївське Євангеліє» та «Добрилове Євангеліє» (Рис.А.1.4).

У книжковій графіці пам'яток XI—XII століть виявлено відбиток самобутності творчості майстрів Київської Русі, який проявляється у величезній увазі до композиції та умовно-площинному зображенні. Ці пам'ятки вражають стильовими рисами давньоруського мистецтва. Вони демонструють величність у композиційних рішеннях та використанні плоскості [11]. Хоча кожна з цих пам'яток має свої індивідуальні особливості, вони разом допомагають нам уявити характер і стиль мистецтва Київської Русі. Книжкова мініатюра та орнаментика цих творів часто відтворюють прийоми іконопису, фресок, мозаїк та декоративно-прикладного мистецтва того часу.

В середині XVI ст. в Україні почало відновлюватися занепале книгодрукування. Під керівництвом церкви та князів українське книгодрукування швидко розвивалося на всій території України. Друкарні почали відкриватися у багатьох містах та монастирях, зокрема у Львові, Крилосі та Стрятині, а також у Острозі, Дермані, Уневі, Почаєві, Чернігові, Новгороді-Сіверському. Особливо варто відзначити друкарню Києво-Печерської лаври, яка стала центром широкого видавничого процесу.

Активний розвиток книгодрукування був через активізацією визвольного та просвітницького руху на противагу реакційним ідеям, що поширювалися польською шляхтою [33]. Умови соціальної і національно-визвольної боротьби

вимагали посилення полемічних матеріалів проти католицизму та унії, які намагалися насадити на український народ католицьке духівництво та польська шляхта. Ця полемічна боротьба потребувала інтелектуальної зброї, а саме освіти. Це сприяло інтенсивному розвитку книгодрукування та гравюри. Багато граверів працювали над оздобленням та ілюструванням книг в Україні. Особливо значущими були видання Крилоси та Стратини, керовані видатним діячем української культури XVII століття, Памвом Бериндою. Його видання відзначалися високою художньою якістю орнаментального оздоблення та ілюстрацій. Друкарня Києво-Печерської лаври, розпочавши свою роботу на основі друкарні з Стратини, також мала значний внесок у розвиток книгодрукування. Багато граверів працювали у цій друкарні, але їхні прізвища збереглися лише у вигляді ініціалів, зокрема Т. П., Т. Т., М. Т., Л. М., В. Р., К., Г., Л.Т.

У творчості київських граверів першої половини XVII століття спостерігається цікава особливість: вони не обмежувалися виключно релігійними темами. Навіть коли вони ілюстрували біблійні сюжети, вони додавали до них елементи місцевого народного життя. Гравер під псевдонімом «Л. Т.» виділявся вмінням створювати складні композиції та майстерно володів різцем. Він широко використовував ренесансний орнамент у своїх декоративних композиціях і вже відчував вплив стилю бароко, інколи заключаючи окремі сцени в барочні картуші.

Навіть у 1620-х роках, коли книжкова гравюра мала головним чином релігійне призначення для ілюстрування церковних книг, у творах зустрічалися мотиви з життя, що передувало визвольній війні українського народу в 1648-1654 роках. Наприклад, у 1622 році Києво-Печерською друкарнею була опублікована книга Касіяна Саковича «Вірші на жалісний погреб гетьмана Петра Сагайдачного», яка була ілюстрована трьома світськими гравюрами (Рис.А.1.5). Серед різноманітних гравюр того часу, особливо варто відзначити кілька видів. По-перше, кінний портрет Петра Сагайдачного, герб Війська Запорозького та

сцена взяття запорожцями турецької фортеці Кафи в 1616 році під проводом гетьмана. Ці гравюри прославляли козацьке братство як силу, що віддавалася на захист батьківщини. На жаль, автор цих робіт залишається невідомим.

У 40—50-х роках XVII століття, навіть під час національно-визвольної війни, друкарня Києво-Печерської лаври продовжувала працювати. Під керівництвом митрополита Петра Могили готувалися нові видання, серед яких була задумана гравірована «Біблія» — на зразок одного з німецьких видань «Біблії для неписьменних» від Івана Піскатора, що містила понад п'ятсот металевих гравюр [12]. Над гравюрами для київської «Біблії» працював один із найкращих майстрів друкарні — Ілля. Він створив 139 гравюр на дереві, використовуючи композиції німецьких майстрів, але додав до них свій власний стиль та фантазію. Незрозумілою причиною робота припинилася, і книга так і не була видана. Збереглися лише пробні відбитки з його дерев, що дають змогу оцінити його талант як майстра. Ілля також працював над гравюрами для «Патерика Печерського», який був друкований у 1661 році. Його гравюри в цьому виданні вважаються вершинами його мистецтва. Порівняно з роботами для «Біблії», тут Ілля мав вільнішу руку, і його творчість була більш непов'язана з біблійними канонами.

Пізніше, у другій половині XVII - початку XVIII століття, українське граверство пережило своє розквіт. Цей період співпав з національно-визвольною боротьбою українського народу проти польсько-шляхетського панування, що давало велике натхнення митцям. Книговидавнича справа також розвивалася, особливо в Києві, Львові, Чернігові та інших містах. Графічне оформлення книг ставало все більш розкішним та деталізованим, з особливою увагою до титульних аркушів та орнаментування тексту.

В цей період видатними майстрами стали Олександр і Леонтій Тарасовичі, які отримали вишкіл у західноєвропейських майстрів і принесли українському граверству нові ідеї та техніки. Також варто згадати Інокентія Щирського, який

працював у той же час. Твори цих майстрів відзначалися високим рівнем мистецтва, і їхні гравюри були вдосконалені й вишукані (Рис.А.1.6).

У зв'язку з потребою національної самосвідомості на початку 1930-х років було створено творчу організацію з ідеологічною спрямованістю. У 1931 році в Львові з'явилася Асоціація незалежних українських митців (АНУМ), яка була заснована групою ентузіастів, таких як Я. Музика, П. Ковжун, М. Осінчук. За допомогою Максима Музики, викладача мікробіології та чоловіка Ярослави Львівни, ця група домоглася отримати відповідні дозволи [7]. Планувалося об'єднання розсіяних по Європі українських художників, сприяння розвитку художнього середовища через виставки та видання журналу.

АНУМ розпочала активну діяльність, збираючи навколо себе найкращі творчі сили, такі як Олена Кульчицька, Осип Сорохтей, Микола Бутович, Роман Сельський. Організація також встановила контакти з художниками з підрадянської України. У жовтні 1931 року відбулася Перша виставка АНУМ, на якій взяли участь і запрошені французькі, італійські, бельгійські митці, а також українська паризька група, представлена Я. Музикою [17].

Виставки АНУМ у Львові, Празі, Берліні, Римі, Варшаві відображали різноманітні твори Я. Музики. У них вона виявила початкові художні здогадки, які вплинули на всі наступні творчість. Перший графічний аркуш, який оголосив про появу видатного майстра, був чорно-білий дереворит «Коні» (1932 р.), який відрізнявся не просто реалістичною відтвореністю, але і темпераментністю та символізмом, відзначеними експресіоністичними рисами, які тоді захопили європейську художню аудиторію (Рис.А.1.7).

Народна художня творчість виявилася для Я. Музики надзвичайно важливим джерелом, яке сприяло каталізації та визначенню її щирості та самобутності у творчості. Протягом усього життя вона навчалася від народного мистецтва та природи, освоюючи глибоку таємницю вічного руху та постійного творення форм. В щоденниках художниці ми можемо знайти її власні думки, а також спостереження і висновки, які були зафіксовані для пам'яті, або ж те, що

вона записувала виключно для себе [36]. Це місце глибокого та складного світу, де відбувається зародження образів, переживання радощів та мук творчості, а також відчуття гіркоти невдач, незрозуміння, втому, але й нового натхнення (Рис.А.1.9).

Згадуючи український фольклор не можна оминати «Тіні забутих предків». Георгій Якутович є відомим як графік і книжковий ілюстратор. Як послідовник школи Фаворського, він повернув українській гравюрі епічність і звернувся до народних мотивів. Залучення художника до роботи над фільмом «Тіні забутих предків» (Рис.А.1.10-1.11). Раніше Якутович двічі подорожував Карпатами, проілюструвавши повість Михайла Коцюбинського «Fata Morgana» як частину своєї аспірантської роботи [5]. Почавши працювати над оформленням книги «Тіней...», він зробив лише три гравюри, а потім був запрошений у знімальну групу як художник-постановник. Відчуваючи потребу у «очищенні від набутих навичок та прийомів і здобутті здатності до такої художньої інтерпретації, де лінія, пляма і форма єдиним чином передають музику природи», Якутович згодився на цю нову для себе сферу діяльності [18]. Співпраця з Параджановим виявилася дуже плідною, і останній високо оцінив внесок Якутовича, вважаючи його не просто художником, а людиною, яка мислить. Після успішної роботи над фільмом, Якутович продовжив ілюструвати книгу Коцюбинського, і в 1967 році вийшло видання «Тіней забутих предків» з його ілюстраціями (Рис.А.1.12). У подальшій творчості художника часто зустрічаються гуцульські мотиви, які він пізнавав у селі Дземброня, коли повертався у Карпати. У 1971 році він працював над фільмом «Захар Беркут», що стало ще однією важливою роботою в кіновиробництві для Якутовича [22]. Його творчість поступово розширювалася, охоплюючи різноманітні сюжети: від епохи Русі та козацтва до тем Гоголя, які отримували візуальне втілення у його роботах (Рис.А.1.13).

1.3. Тенденції української сучасної ілюстрації.

Народна творчість українців відзначається збереженням національних особливостей, серед яких важливе місце займає індивідуалізм. Здавна українці володіли цінною якістю індивідуалізму, відзначаючись боротьбою за свої права та свободу. Ця моральна позиція і ідеологія передавалась з покоління в покоління [27]. У центрі індивідуалізму українського народу лежить концепція свободи, яка проявляється у всіх сферах людського життя. Довгий час в історії українського народу існувала ідея вільного землеробства, права на власну землю та господарство, яка завжди була важливою складовою менталітету. Бажання мати власну незалежну державу та обраного очільника також є проявом індивідуалізму. Українці завжди високо цінували свою державність та духовність, і завжди були готові захищати та боротися за неї [34].

Актуальність даної проблематики підкреслена й на сьогоднішній день. У зв'язку зі складною ситуацією, спричиненою повномасштабною російсько-українською війною, українці знову виявляються в ситуації, де потрібно боротися за своє право на незалежність: право жити на власній землі, говорити на власній мові, дотримуватися власних звичаїв та традицій, зберігати власну культуру. Неймовірна кількість ілюстраторів зображає у своїх роботах війну поєднуючи з українським фольклором, одна з таких ілюстраторів Анастасія з псевдонімом «Litepla» (Рис.А.1.14).

Війна є складним суспільно-політичним явищем, яке призводить до руйнування країн, міст, сіл, будинків, а навіть життів людей. У таких умовах кожна людина потребує підтримки та спілкування. Важливо, щоб людина залишалася в своєму культурному середовищі, що дозволяє їй не втрачати моральний дух і продовжувати боротися. Народна творчість має велике значення для культури, особливо в умовах війни, коли створюються нові фольклорні образи, що висвітлюють національну ідентичність українців, їхнє ставлення до окупантів, підтримку військовим, які борються за незалежність. Фольклор дозволяє народу об'єднатися, висловити свої емоції та переживання у текстах, а також негативні емоції [26].

У сучасних умовах технічного прогресу народна творчість перейшла у нове середовище та набула нових форм та жанрів, включаючи візуальний фольклор. Інтернет надає можливість швидко комунікувати та отримувати інформацію, а також висловлювати свої погляди на соціально-політичні питання через зображення та текст. Художники застосовують сучасні технології, аби мати більший спектр можливостей. Спостерігаючи за їх картинами, можна побачити фольклорні ілюстрації для різних видань, книжок, сайтів. Наприклад Роман Дубіна, який має серію графічних міфологічних ілюстрацій (Рис.А.1.15).

У сфері дитячої літератури Христина Лукашук, яка володіє низкою талантів, увірвалася в 2014 році завдяки своїм книжкам «Казка про Майдан» (ВСЛ, 2014) і «Таємничий обід» (ВСЛ, 2015), для яких вона не лише створила ілюстрації, але й написала тексти. Поза цими творами, Христина Лукашук прославилася як автор ілюстрацій до інтерактивної книжки Ірини Цілик «Таке цікаве життя» (ВСЛ, 2015), а також до двох дебютних книжок від видавництва «Чорні вівці»: «У царстві Лева / In the Lion's Kingdom» Любові Відути та «Зайчикове щастя» Лариси Ніцой, що вийшли наприкінці 2015 року [31].

Додатково, Христина Лукашук приєдналася до проекту першого естетичного журналу для дітей під назвою «harbuzz», який був заснований її донькою, Устиною Лукашук. В 2022 році вийшла книжка «Казка про світло» в якій переплітаються сучасні події з українським фольклором (Рис.А.1.16).

Висновки до розділу 1

Ілюстрація — це оформлення, інтерпретація чи візуальне пояснення тексту, концепції чи процесу, розроблене для інтеграції в друковані та цифрові медіа, такі як плакати, листівки, журнали, книги, навчальні матеріали, анімація, відеоігри і фільми [32]. Ілюстрація зазвичай створюється ілюстратором. Ілюстрації — це візуальний спосіб зображення або ілюстрації письмового тексту. Вони можуть допомогти пояснити ідею, розповісти історію чи стати прикрасою.

Існує так багато стилів ілюстрації, якими можна насолоджуватися, і вивчення різноманітності візуальних стилів допоможе вам знайти свій власний і надихнутися тим, що вам подобається. Традиційна ілюстрація почалася з малювання, живопису та різьблення в традиційному середовищі [30]. Це вид мистецтва, який проявляється у різноманітних техніках, таких як: ілюстрація вугіллям, ілюстрації чорнилом, акварель ілюстрація, рекламна ілюстрація, наукова ілюстрація, ілюстрація олівцем, колаж ілюстрації, акрилова ілюстрація і т.д. Ці техніки ілюстрації досі використовуються й любляться, але разом із розвитком наших інструментів змінювалися й наші сучасні техніки ілюстрації. Більшість ілюстраторів звернулися до цифрових інструментів для створення векторних ілюстрацій. За допомогою цих цифрових інструментів художники можуть створювати будь-що за допомогою лише одного пристрою.

Такі напрямки, як Bauhaus, поп-арт, сюрреалізм, глітч-арт та багато інших, також впливають на графічних дизайнерів та ілюстраторів у розвитку їх унікального стилю. Фантастика цифрового мистецтва полягає в тому, що воно дає цифровим художникам свободу експериментувати з будь-яким стилем у різноманітних форматах. З моменту свого винаходу цифрове мистецтво стало основною практикою серед художників. Його можна побачити в багатьох різних творчих починаннях, які використовуються в різних формах і з кількох причин. Цифрове мистецтво має багату історію, яка дозволила йому стати основною частиною мистецтва XXI століття [15]. Воно змінювалося та розвивалося з роками, ставши формою мистецтва, яку можна побачити в багатьох різних формах у сучасному мистецтві. У наш час є багато нових і цікавих технологій, якими можна захоплюватися, багато відкриттів і винаходів змінюють спосіб взаємодії художників і глядачів з мистецтвом у 21 столітті.

Традиційно фольклор відноситься до викладення оповідей у формі історії, фольклор охоплює багато форм творчого вираження, таких як народна творчість, народні пісні та танці, легенди, міфи, дитячі віршики та прислів'я. Фольклор служить для вивчення та збереження культури народу, про який він розповідає.

Український фольклор є невід'ємною частиною нашої культури, який впливає на всі сфери мистецтва від малювання, музики та театру, до сучасних арт-хаус виставок. Основні сюжети є незмінними з плином часу та відображають усе багатство та надбання нашої нації, оказують історичну частину та уособлюють дух та силу українського народу. Фольклор — це перекази (історії, звичаї, вірування) групи людей, які передаються з покоління в покоління, як правило, з вуст в уста. Традиційно під фольклором розуміють викладення розповідей у формі розповіді.

Український фольклор має свої особливості, традиції та символіку. Суть фольклору можна зрозуміти з того, що Алан Дандес, великий фольклорист, дуже влучно описав це як власний опис людей самих себе. Фольклор, як ми розуміємо, як «усну традицію», можна описати як сукупність знань, що складається з народних переказів, байок, переказів, казок, легенд, жартів, приказок, скоромовки та подібне, які переважно передаються з покоління в покоління з вуст в уста або учнівства [4].

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ТЕМУ «УКРАЇНСЬКІ ФОЛЬКЛОРНІ МОТИВИ»

2.1. Виникнення концепції серії графічних творів та пошук відповідного художнього вирішення.

Візуальне оповідання — це спосіб розповісти якесь повідомлення, чи історію за допомогою візуальних медіа. Історія в формі ілюстрації є одним із засобів візуальної розповіді, який часто використовується для передачі історії. Ілюстрація може допомогти процесу оповідання, більш ефективно занурити читачів у твір [16]. Аудиторія, як одержувач історії усно чи вербально, завжди уявляють історію, яку вони слухають або читають, у своїй безмежній уяві. Кожна аудиторія може інтерпретувати зміст історії по-різному. Ілюстрація може зв'язати різні інтерпретації, щоб стати одним і тим же сприйняттям.

Фольклор відноситься до традиційних знань і вірувань, які зазвичай передаються з вуст в уста. Фольклор може складатися з обрядів, казок, загадок, віршів і пісень. Хоча він використовувався як інструмент для передачі історії цивілізації, ці цивілізації могли мати або не мати писемності. Це означає, що певний фольклор доступний лише з уст в уста [6]. Фольклорні історії розповідають яскраву історію про культуру народу. Ці історії часто є вигаданими історіями за участю тварин і людей. Походження деяких із цих казок невідоме й залишається невідомим. Може бути важко простежити походження деяких фольклорних казок, оскільки вони передавалися з вуст в уста — мови деяких спільнот не мають письмових записів. Цілком імовірно також, що вони були змінені під час цього процесу [19].

Традиція зазвичай розглядається як щось старе, що чинить опір змінам або є антинауковим. Зазвичай, люди розуміють традицію як те, що їхні предки вважали священним, важливим або доцільним для дотримання поколіннями, і їх слід нести тільки тому, що так робили їхні предки. Це дуже загальне розуміння традиції. Традиція є чимось дуже динамічним за своєю природою. Саме люди

сьогодення є активними учасниками збереження традиції. Таким чином, традиція – це не просто практика слідування та просування того, що робили предки, скоріше це передача практик, які служать певній меті, яка може бути як важливою, як об'єднання сім'ї з приводу, так і незначною, проведення часу в унікальний спосіб [10]. Сучасний фольклор охоплює багато форм творчого вираження, таких як народне мистецтво, народні пісні та танці, легенди, міфи, дитячі віршики та прислів'я. Фольклор служить для вивчення та збереження культури народу або народу, про який він розповідає. Як сукупність наративів про культуру та людей, від яких походять оповіді, фольклор відіграє важливу роль у передачі традицій культурних груп [24].

Концепція серії графічних творів на тему українського фольклору виникла у багатьох авторів. Моє зацікавлення виникло під час навчання на спеціальності історія. Глибоке вивчення культури, традицій, легенд, міфів своєї та інших країн, а також тісна робота зі спеціалістами в галузі фольклору та етнографії допомогла отримати ширше розуміння предмета. Пошук відповідного художнього вирішення включало в себе дослідження традиційного українського мистецтва, такого як розписи на хаті, вишивка, народна графіка та інші мистецькі форми. Досліджено різноманітні стилі і техніки малюнка, від класичних до сучасних, для того щоб знайти той, який найкращим чином передати естетику та дух українського фольклору.

Важливо також враховувати цільову аудиторію та контекст, у якому будуть представлені ці твори. Наприклад, якщо серія призначена для дітей, то можна обрати яскраві кольори та прості форми, щоб привернути їх увагу та сприяти їхньому розвитку [3]. Якщо це виставка для дорослих, то можна звернутися до більш складних та символічних образів, які відображають глибину українського фольклору.

У будь-якому випадку, ключовою є творчість та відкритість художника до експериментів, а також бажання донести красу та багатство українського фольклору до своєї аудиторії через мистецтво. Був вибраний саме напрям

цифрової графіки для виконання поточної роботи. Концепцією була обрана тема народних календарних свят на кожному пору року, що композиційно буде представлено у вигляді чотирьох графічних малюнків. У кожному з яких буде висвітлений фольклор, обряди, звичаї та окремі елементи українського традиційного вбрання, прикрас, вишивки і т.п. [1].

Метод цифрового малювання використовує комп'ютер або планшет та спеціальні графічні програми для створення ілюстрацій. Цей підхід дозволяє художникам працювати з різними шарами, експериментувати з кольорами, формами та текстурами без будь-яких обмежень, роблячи його надзвичайно гнучким та зручним для роботи. Крім того, цифровий метод має переваги в плані збереження та редагування ілюстрацій. Робота може бути збережена у цифровому форматі, створені резервні копії, а зміни в малюнку можна вносити легко та безпечно. Також цей метод дозволяє легко адаптувати ілюстрації для різних медіаформатів, включаючи книги, електронні видання, веб-сайти та інші. Через ці особливості був обраний саме цифровий формат для втілення роботи.

2.2. Особливості композиційної структури, вибір палітри та тонів для створення образів, їх декоративне оформлення та використання різних графічних методів у процесі ілюстрування.

Рівновага та гармонія була вибрана, як основа композиції, щоб усі чотири малюнки мали спільну композицію, але при цьому були унікальні та поєднувались разом на спільному фоні. Кожна ілюстрація має мати збалансовану композицію, де основні елементи такі як пори року, святкові атрибути, вишивка, частини природи гармонійно взаємодіють один з одним (Рис.Б.2.1).

Центральними елементами були обрані саме образи міфологічних істот, для кожної пори року, які будуть репрезентувати конкретні свята. Важливо визначити головні елементи для кожної пори року та свята, за основу були взяті : «Русальний тиждень», «Жнива», «Осіннє рівнодення» та «Коляда» [8]. Для весни основними атрибутами стали — русалка, вінок, зелений колір трав; для

літа — берегиня, обжинкові вінки, пшениця; для осені — яблука, осінні листя, сонце; для зими — коза, зірка, дзвоник. Також була обрана назва для серії ілюстрацій - «Свята крізь пори року».

Динаміка та рух переданні за допомогою стрічок, та рухів головних персонажів. Використання ліній і форм, що створюють відчуття руху, летючий сніг для зими, осипане листя з дерев для осені, усе це додає жвавості ілюстраціям. Пропорції та масштаб були основною задачею, щоб композиційно чотири роботи поєднувалися в одну спільну. Важливо витримати правильні пропорції між фоновими та головними елементами, щоб не перевантажувати зображення (Рис.Б.2.2).

Вибір палітри та тонів відповідають сезонам, кожна пора року має свою характерну кольорову гаму. Весна — світлі, пастельні тони зеленого, блакитного. Літо — яскраві та насичені кольори жовтий, червоний. Осінь — теплі, земні відтінки оранжевий, бордовий. Зима — холодні, контрастні кольори білий, синій, сріблястий. Використання контрастних кольорів для виділення головних елементів та плавних переходів для створення глибини і обсягу. Градація одного кольору для додавання об'єму та текстури об'єктам (Рис.Б.2.3).

Декоративне оформлення основна частина роботи, оскільки хочеться приділити багато уваги елементам вбрання, вишивки, прикрас і т.п. Орнаменти та візерунки є невід'ємною частиною українського народного побуту, ними прикрашали усе навколо себе. Кожен регіон України має свої особливі кольори, символи, особливості вишивки [8]. Використання традиційних українських орнаментів вишивки додає культурної ідентичності ілюстраціям. Кожний регіон є унікальним та неповторним, їх складно сплутати. Тому основною ідеєю було зобразити на кожній з ілюстрацій вишивку, яка відповідає окупованим зараз областям України, а саме, Донецька, Луганська, Запорізька та Крим.

Також зображення традиційних символів свят робить ілюстрації впізнаваними і змістовними. Деталі такі як аксесуари, дрібні деталі, прикраси,

елементи святкування та декоративні елементи одягу, додають автентичності та реалізму.

2.3. Послідовне виконання серії ілюстрацій

Визначивши композиційно чотири ілюстрації, почалось їх поетапне створення кожної з них (Рис.Б.2.4). Створення графічного малюнка на тему Русального тижня в цифровій графіці вимагає врахування як культурних особливостей українського фольклору, так і сучасних технік цифрового мистецтва. Відбулось дослідження основних аспектів цього свята та планування композиції, деталей малюнка. Спершу було досліджено історичні та культурні аспекти Русального тижня. Зібрана інформація про міфологічних русалок, традиції та символіку, пов'язану з цим святом.

Створення ескізу майбутньої ілюстрації на папері та в цифровому форматі. Визначили основні елементи композиції, такі як русалки, водні рослини, водойма, вінок.

Обрана програма для цифрової графіки. Налаштування полотна були нестандартні, видовженні 20/60. Після цього початок роботи, створення основних елементів на полотні. Використовуючи пензлі для лінійного малюнка, створили контурні зображення основних елементів: русалка, вода, рослини.

Нанесли базові, основні кольори на всі елементи. Використали відтінки зеленого та синього для води і рослин, ніжні відтінки шкіри для русалки. Потім уточнення роботи, додавання деталей та тіней. Використання м'яких пензлів для додавання тіней та світлових акцентів. Це дасть об'єму і реалістичності зображенню, додавання відблисків на воді і тіні на обличчя русалки. За допомогою текстурних пензлів додали текстури на волосся, поверхню води, листя рослин. Інтегрували традиційні українські орнаменти в дизайн, на одяг та прикраси на тілі. Додати дрібні деталі, такі як риби, водорості, квіти, щоб збагатити композицію.

Фінальними штрихами були інструменти корекції кольору для гармонізації загальної палітри. Застосували фільтри та градієнти для створення певного настрою, таємничого освітлення. Додати ефекти світла та сяйва, особливо навколо магічних елементів. Використати шари з прозорістю та розмиттям для створення глибини і атмосфери. Переглянути ілюстрацію на наявність дрібних помилок або недоліків. виправити їх перед фінальним збереженням. Зберегти роботу у високій якості форматах PNG та JPEG. Також зберегти копію у форматі, що підтримує шари.

Друга ілюстрація в серії на тему свята Жнива вимагає дослідження культурних особливостей, розробку концепції ілюстрації. Ознайомлення з історією та традиціями свята Жнива (Обжинки). Збір візуальних матеріалів та референсів, пов'язаних з елементами свята: колоски пшениці, снопи, вінки, сільські пейзажі, народні костюми.

Створення попередніх ескізів композиції, визначення основних елементів та їх розташування. Визначення основної теми і настрою ілюстрації: святковий, теплий, з елементами народного мистецтва. Підготовка папки з візуальними референсами для використання під час роботи. Використання пензлів для лінійного малюнка для створення контурів основних елементів: поля, колосків, снопів, фігури Березини. Центральною фігурою дівчини з вінком та півником у руках. Намалювали ескіз, визначивши місце для основних елементів: дівчина в центрі, поле з колосками на передньому плані. Створили контури дівчини, колосків, поля та нанесли базові кольори, використовуючи теплі відтінки.

Нанесення базових кольорів на всі елементи композиції. Використання теплих відтінків жовтого, оранжевого, коричневого для передачі літнього настрою. Додавання світлових ефектів, таких як відблиски на колосках, щоб підкреслити сонячне світло. Використання текстурних пензлів для додавання текстур на колоски, одяг. Інтеграція традиційних українських орнаментів у дизайн. Додавання дрібних деталей, таких як птах, пшениця, вінок для збагачення композиції. Корекція перед фінальним збереженням.

Третя ілюстрація на тему Осіннього рівнодення. Вивчення значення осіннього рівнодення в різних культурах, зокрема, символіку та традиції саме України. Збір візуальних референсів та зображень, які асоціюються з осінню: врожай, листя, гарбузи. Створення попередніх ескізів, визначення основних елементів та їх розташування в композиції. Визначення головної теми і настрою ілюстрації: осіннє тепло, гармонія, баланс між днем і ніччю. Вирішили створити сцену святкування осіннього рівнодення з богинею в традиційному костюмі, із врожаєм на передньому плані. Намалювали ескіз, визначивши місце для основних елементів: людина в центрі, яблука з врожаєм дерев на першому плані.

Використання пензлів для лінійного малюнка для створення контурів основних елементів: осіннього лісу, листя, яблук, фігури людини. Нанесення базових кольорів на всі елементи композиції. Використання теплих осінніх відтінків: червоного, оранжевого, жовтого, коричневого. Інтеграція традиційних осінніх мотивів у дизайн, кошики з врожаєм, вінки з плодів і квітів. Додавання дрібних деталей, таких як птахи, що летять на південь.

Остання ілюстрація в серії на тему свята Коляда. Початок, як завжди з вивчення історії та традицій свята Коляда. Збір інформації про колядки, символіку та роль кози в українських зимових святкуваннях. Пошук візуальних референсів, зображень кози, костюмів колядників та інших елементів, що асоціюються з святом. Створення попередніх ескізів, визначення основних елементів та їх розташування в композиції. Використання пензлів для лінійного малюнка для створення контурів основних елементів: кози, зимового пейзажу, дзвоник. Нанесення базових кольорів на всі елементи композиції. Використання холодних відтінків для зимового фону та яскравих кольорів для костюмів і кози. Використання текстурних пензлів для додавання текстур на одяг, шерсть кози, сніг. Інтеграція традиційних українських орнаментів у дизайн костюмів та декоративні елементи. Додавання дрібних деталей, таких як дерева, зоряне небо для створення атмосферного зимового пейзажу.

Завдяки поєднанню традиційних мотивів та сучасних методів, художники можуть створювати унікальні, автентичні та художньо цінні ілюстрації, що відображають красу та багатство українських святкових традицій.

Фінальний етап створення рамок для усіх чотирьох ілюстрацій. Оформлення їх в єдиному стилі, розмірі, градієнті кольорів. Формування спільної серії за порядком визначеним на початку роботи (Рис.Б.2.5).

Висновки до розділу 2

Виконання кваліфікаційної роботи на тему «Українські фольклорні мотиви» вимагала всебічного підходу, що поєднували дослідження культурної спадщини та застосування сучасних художніх методів. У процесі розробки цієї роботи були розглянуті і систематизовані основні етапи, від дослідження історичних джерел до створення фінальних ілюстрацій. Методика виконання включає такі ключові аспекти, як дослідження, аналіз та вивчення українського фольклору, його символіки та орнаментики. Аналіз існуючих прикладів ілюстрацій на фольклорну тематику, що дозволило визначити ефективні прийоми і стилістичні рішення. Планування та концептуалізація своєї роботи. Розробка чіткої концепції кожної ілюстрації, що враховує як традиційні елементи, так і сучасні тенденції у графічному мистецтві. Створення ескізів та композиційних схем для забезпечення гармонійного і цілісного зображення. Використання різних графічних технік, включаючи лінійний малюнок, роботу з кольором, текстурою та світлотінню. Інтеграція цифрових інструментів для створення високоякісних ілюстрацій, що дозволяє точно передати деталі та текстури. Декоративне оформлення роботи, включення традиційних українських орнаментів та мотивів, що додає культурної автентичності та унікальності кожній ілюстрації. Використання декоративних елементів для підкреслення головних символів і сюжетних ліній, пов'язаних з українським фольклором. Регулярний аналіз та оцінка проміжних результатів для виявлення можливих

недоліків і їх корекції. Врахування відгуків та рекомендацій наукового керівника і колег для покращення якості кінцевого продукту.

Методика виконання кваліфікаційної роботи на тему «Українські фольклорні мотиви» демонструє важливість комплексного підходу, що об'єднує дослідницьку, концептуальну та технічну складові. Такий підхід забезпечує створення художньо цінних і культурно значущих ілюстрацій, що сприяють збереженню і популяризації української народної творчості. Результати цієї роботи підтверджують, що інтеграція традиційних мотивів з сучасними графічними техніками відкриває нові можливості для розвитку національного мистецтва і його презентації у глобальному контексті.

ВИСНОВКИ

Зроблене дослідження дало змогу зробити наступні висновки:

1. Проведено аналіз різноманітних матеріалів та джерел, пов'язаних з ілюстраціям зі стилістичними ознаками. Знайдено та опрацьовано велику різноманітність видів, типів, технік створення, жанрів та стилів, які допомагають виконати унікальну ілюстрацію, поєднані гармонією та виразністю [35]. Починаючи з різних видів ілюстрацій, виділяються ті, які зустрічаються у книжках, журналах, рекламі, графічному дизайні та інших областях. Кожен з таких видів має свої особливості та деталі, що відображаються у техніках виконання, використанні кольорів, текстур, ритму та композиції.

2. Виконаний аналіз великої кількості літератури та джерел, пов'язаних з темою фольклору та українського народного мистецтва, допомагав детально розглянути характерні особливості сучасної ілюстрації, а також виділити прояви національного стилю у творах відомих майстрів. Аналіз включав огляд різноманітних робіт художників, їхніх стилів, технік. Це дало можливість виявити тенденції у розвитку ілюстрації, визначити її етапи та еволюцію різних періодів.

3. Дослідили різні визначення терміну ілюстрації, походження, різноманітні втілення у творчості. Поширення та популяризація ілюстрації у різних галузях мистецтва, реклами, дизайну і т.п.

4. Визначили основні принципи та переваги сучасних технологій та їх поширення в ілюстрації. Основи цифрової графіки, як основного елементу створення ілюстрацій у сучасності. Головні принципи та методи створення діджитал зображення.

Українські фольклорні мотиви є невичерпним джерелом натхнення для сучасних ілюстраторів. Включення цих елементів в міні серію графічних робіт не тільки збагачує візуальний контент, але й підтримує культурну спадщину, передаючи її новим поколінням. Використання традиційних українських мотивів

у графічних роботах сприяє збереженню і популяризації національної культури та історії. Ілюстрації з елементами фольклору стають впізнаваними і оригінальними, що допомагає виділятися серед інших художніх творів. Збереження культурної ідентичності є невід'ємною частиною створення таких творів мистецтва.

Українські фольклорні мотиви мають глибокі символічні значення, що надає ілюстраціям додаткової глибини і зміст. Символи, такі як писанкові візерунки, калинові гілки або соняшники, несуть у собі багатий культурний та емоційний контекст. Традиційні орнаменти та кольорові гами українського фольклору створюють візуально привабливі і гармонійні зображення [2]. Комбінація яскравих і пастельних кольорів, характерних для різних сезонів та свят, додає ілюстраціям жвавості та динаміки. Сучасні ілюстратори можуть успішно поєднувати традиційні графічні техніки (лінійний малюнок, акварель) з цифровими методами для створення багатошарових і текстурованих зображень. Використання цифрових інструментів дозволяє відтворювати складні орнаменти і деталі з високою точністю.

Фольклорні мотиви є універсальними та можуть бути адаптовані для різних жанрів та стилів ілюстрації, від дитячих книжок до рекламних матеріалів. Вони також можуть бути інтегровані в дизайн інтер'єру, текстиль, моду та інші сфери, що підкреслює їхню багатофункціональність. Використання українських фольклорних мотивів в ілюстрації є потужним інструментом для збереження культурної спадщини та її інтеграції у сучасне мистецтво. Це сприяє не лише естетичному збагаченню графічних робіт, але й підвищенню їх змістовної глибини та освітньої цінності. Завдяки поєднанню традиційних елементів з сучасними методами, ілюстратори можуть створювати унікальні, впізнавані та культурно значущі твори.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Асеева Н. Етюди мистецтвознавця. Аполлінер про українських митців. Хроніка-2000: український культурологічний альманах. Київ, 1995. 276 с.
2. Берченко Є. В. Настінне малювання українських хат та господарських будівель при них. Зошит 1. Дніпропетровщини. Харків-Київ: Держвидав України, 1930. 41 с.
3. Бутнік-Сіверський Б. Принципи ілюстрування дитячої книжки; Кабінет дослідження творчості. Київ: Культура, 1929. 68 с.
4. Вовк Х.В. Етнографічні особливості українського народу. Студії з української етнографії та антропології. Київ : Мистецтво, 1995. 335 с.
5. В'юник А. О. Українська графіка XI - початку XX ст. Альбом 1994 р. 9 с.
6. Глухенька Н. Петриківські декоративні розписи. Київ: Мистецтво, 1965. 64 с.
7. Голубець О.М. Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке середовище Львова другої половини XX століття. Львів: Академічний експрес, 2001. 176 с.
8. Горбаль М. Різдвяна обрядовість Лемківщини 2011. 45 с.
9. Графіка. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. авт.-уклад. Ю. Ковалів. Київ : ВЦ Академія, 2007. 67с.
10. Данилюк-Терещук Т. Я. Міфокритичний дискурс демонологічної образності в літературі українського романтизму: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.01. Івано-Франківськ, 2018. 22 с.
11. Джерело: Історія українського мистецтва. К. Наукова думка, 1967. 353 с.
12. Закальська Я. Український фольклор спротиву: традиція і модифікація, трансмісійні механізми: дис. канд. філ. наук: 10.01.07. Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2021. 360 с.
13. Захарчук-Чугай Р. В. Українська вишивка Львів, Аверс, 2008. 54 с.
14. Івановська О. Фольклор як суб'єктно-образна система. Міфологія і фольклор. №1 (2) 2009. 17-22 с.

15. Кадоркіна Ю. О. Сучасна українська книжкова ілюстрація. Оформлення прози та віршованих збірок. Молодий вчений, 2018. 19-22 с.
16. Кара-Васильєва Т.В.,Чегусова З.А. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках великого стилю. Київ : Либідь, 2005. 280 с.
17. Кіс-Федорук О. Графіка Олени Кульчицької: 130-тилітньому ювілею художниці присвячено: Спец. випуск ж-лу Арт-Клас Львів, 2007. 18-20 с.
18. Косів В. Українська ідентичність у графічному дизайні 1945-1989 років [монографія]. Київ: Родовід, 2019. 480 с.
19. Галина Корнєєва. Українська дитяча книжка Галичини. Від «Читанки» М. Шашкевича (1850—1939). Історико-книгознавчий аспект Львів, Світ, 2011. 67 с.
20. Костенко, М. Історія ілюстрованої книги. Київ: Критика, 2005. 168 с.
21. Курочкін О. Святково—обрядова культура. Вибрані праці 2018. 135 с.
22. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ століття. Київ : Грані-Т, 2006. 46 с.
23. Логвин Г.Н З глибин. Гравюри українських стародруків XVI — XVIII ст. Дніпро, 1990. 78 с.
24. Логвіненко Н. Вивчення української міфології в школі: методична спадщина Н. Й. Волошиної. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки. Вип. 37. 2018. 89–96 с.
25. Логвіненко Н. Міфопоетичний світ прози сучасного українського фентезі. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (Літературознавство). № 1 (17). 2016. 139 с.
26. Лозко. Г. Українське народознавство. Київ. 2011. 512 с.
27. Маковський С.К Народне мистецтво Карпат альбом ілюстрацій, Харків : Видавець Олександр Савчук. 2019. 128 с

28. Матвійчук О. Ілюстратори книжкових видань Бориса Грінченка. Борис Грінченко – відомий і невідомий : матеріали Всеукр. наук. конф. (IX щорічні Грінченківські читання), 9 груд. 2016 р. Київ, 2017. 118 с.
29. Мельник О. Комп'ютерна графіка у сучасній книжковій ілюстрації: проблеми техніки та стилю. 2015. 157-161 с.
30. Мудрак М. Понад кордонами. Модерна українська книжкова графіка 1914-1945, 2008 р. 88 с.
31. Новік Г. Зємцова П. Сучасна ілюстрація. А-ба-ба-га-лама-га. Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. Дизайн. Київ : НАУ, 2021. 88-90 с.
32. Пономаренко А. Книжкова графіка. Плакат. Листівки. Театрально-декоративне мистецтво. Живопис 1986. 55 с.
33. Пушкар О., Андрущенко Т. Ілюстрування: навч. посібн. для студентів напряму підготовки 6.051501 Видавничо-поліграфічна справа. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 43 с.
34. Ріпко О. У пошуках страченого минулого: Ретроспектива мистецької культури Львова ХХ століття. Львів: Каменяр, 1996. 286 с.
35. Соколюк Л. Графіка Бойчукістів 2002. 103 с.
36. Тканко З. Прикраси лемків. Лемківщина: у 2-х т. Львів: ІН НАН України, 2002. 288 с.
37. Федорук К. О. Графіка як вид образотворчого мистецтва Київ, Мистецтво, 1983. 3 с.

ДОДАТКИ

Додатки А

Ілюстрації до розділу 1

Рис.1.1. Зображення доісторичних тварин на стінах печер Шове.

Рис.1.2. Євангелія Ліндесфарн, Святий Лука, сторінка портрета

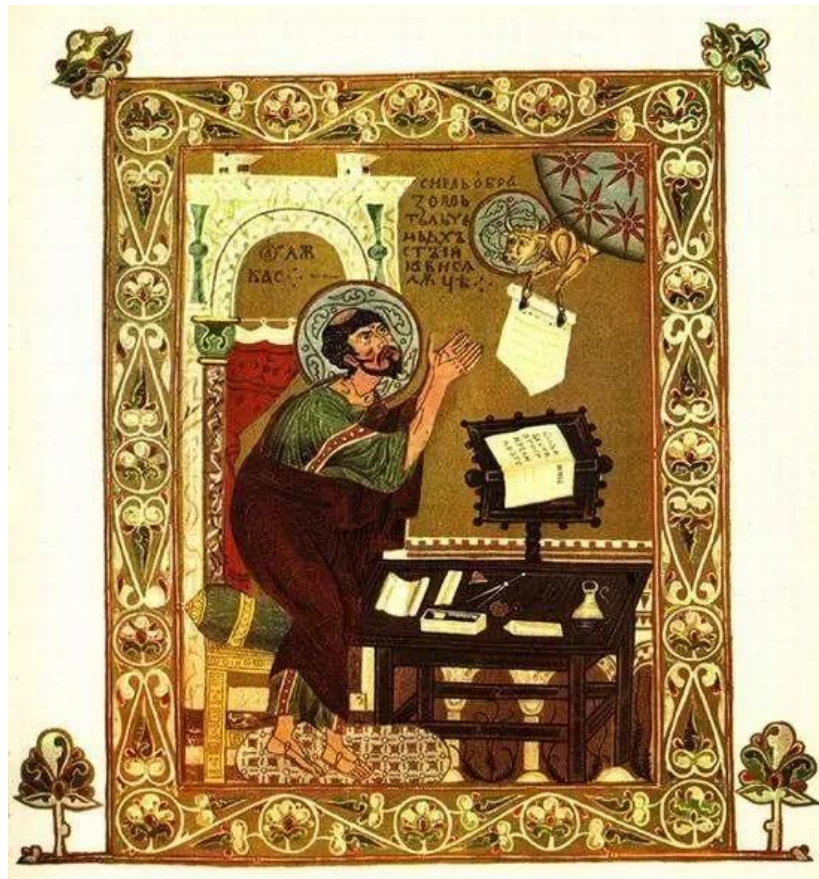

Рис.1.3. Мініатюра «Євангеліст Лука» з Остромирового Євангелія 1056–1057 рр.

Рис.1.4. Невідомий гравер. З книги Касіяна Саковича «Вірш на жалосний погреб...». 1622 р.

Рис.1.5. Леонтій Тарасевич. Прибуття іконописців з Царгорода в Печерський монастир. 1702 р.

Рис.1.6. Я.Л. Музика. «Коні» 1932 р.

Рис.1.7. Я. Л. Музика. «Дівчина за вишиванням». Ліногравюра. 1957–1960 рр.

Рис.1.8. Білет на кінопрем'єру «Тіні забутих предків» (лицьова сторона), 1965, Укррекламфільм, художник - Георгій Якутович

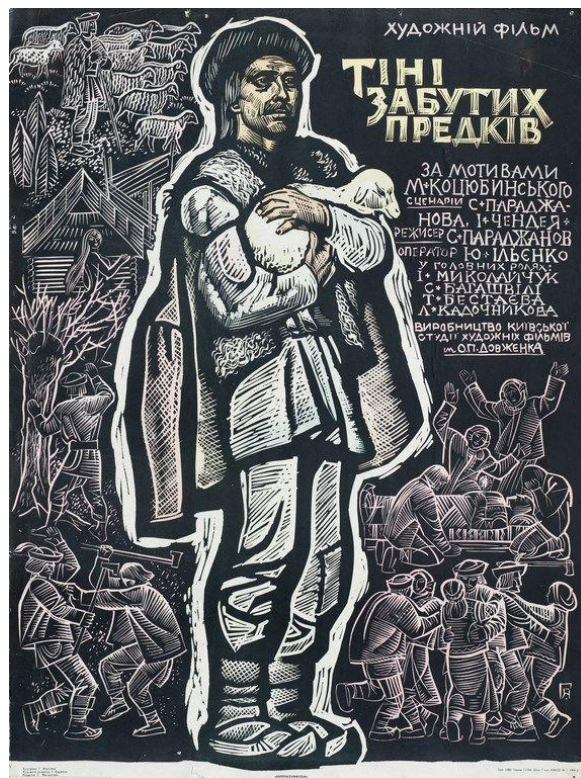

Рис.1.9. Георгій Якутович, афіша до кінофільму, 1964, кольорова ліноравюра

Рис.1.10. Георгій Якутович, ілюстрації до книги «Тіні забутих предків», 1966, дереворит

Рис.1.11. Георгій Якутович, 1990, Чаклунка, ліногравюра

Рис.1.12. Ілюстрації «Literpla» 2022р.

Рис.1.13. Роман Дубіна, серія Різдвяних ілюстрацій

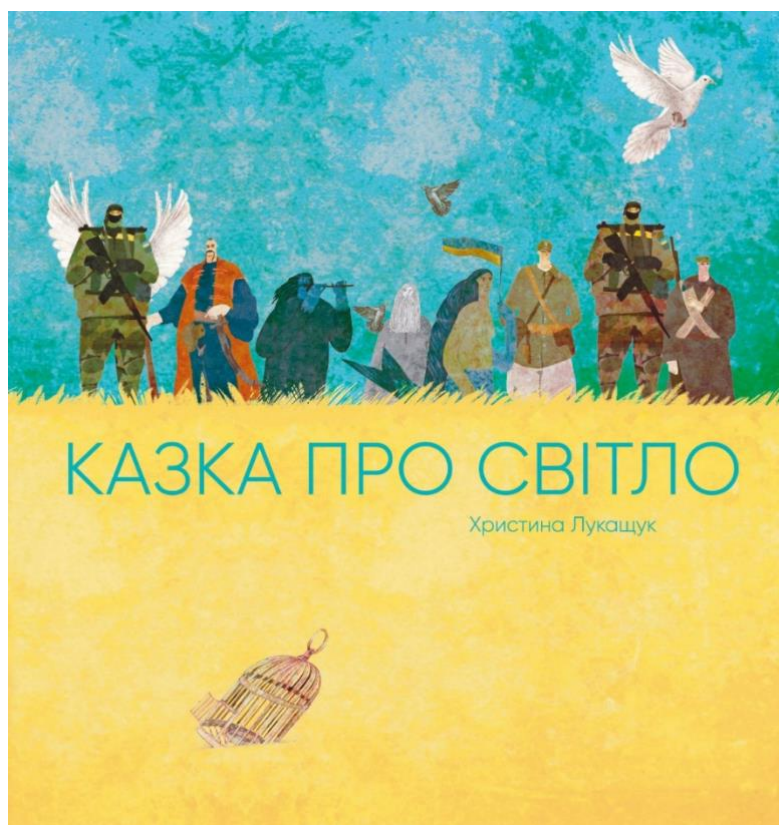

Рис.1.14. Христина Лукащук «Казка про світло », 2022р.

Ілюстрації до розділу 2

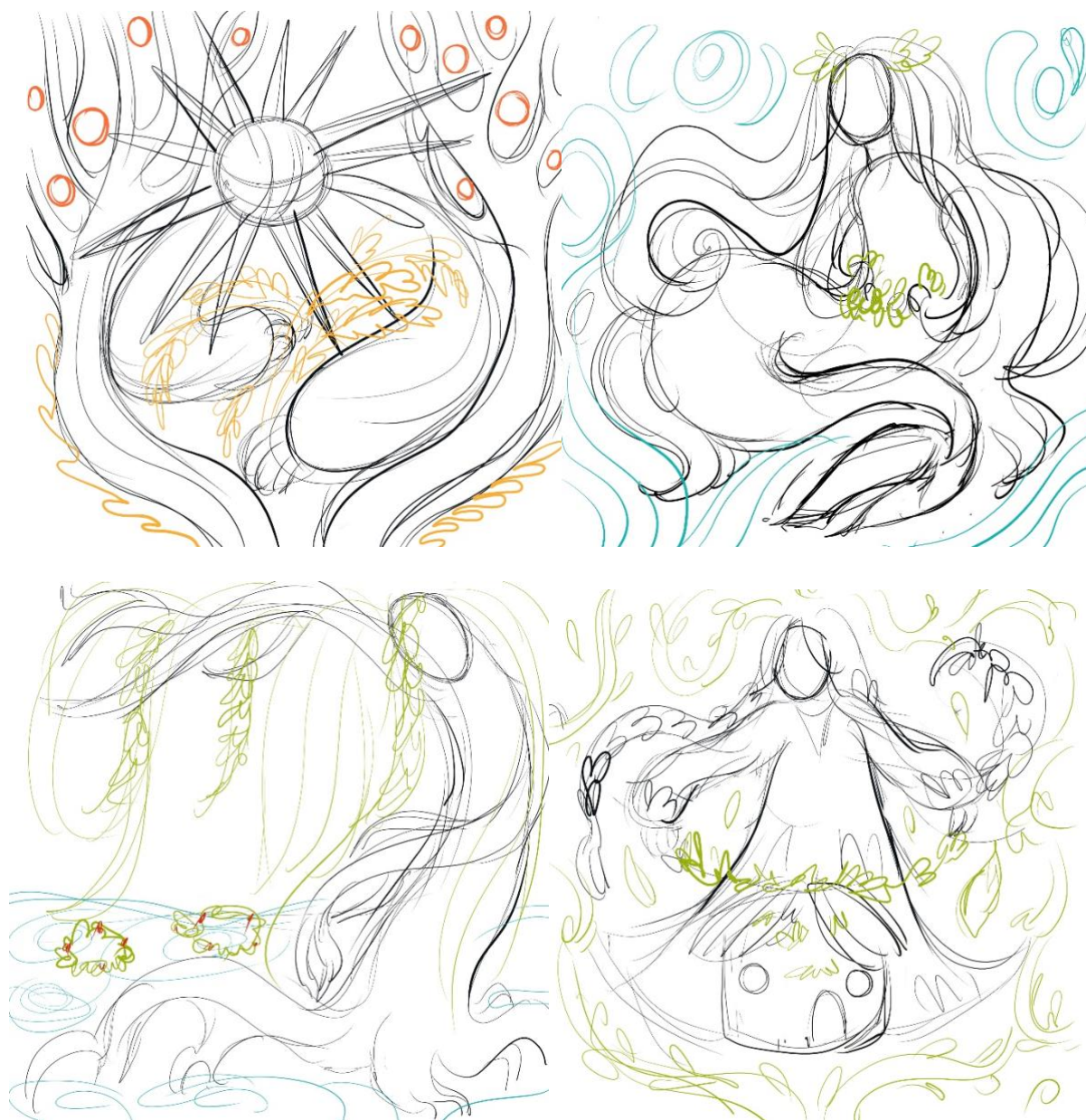

Рис.2.1. Пошуки композиції та вирішення серії ілюстрації

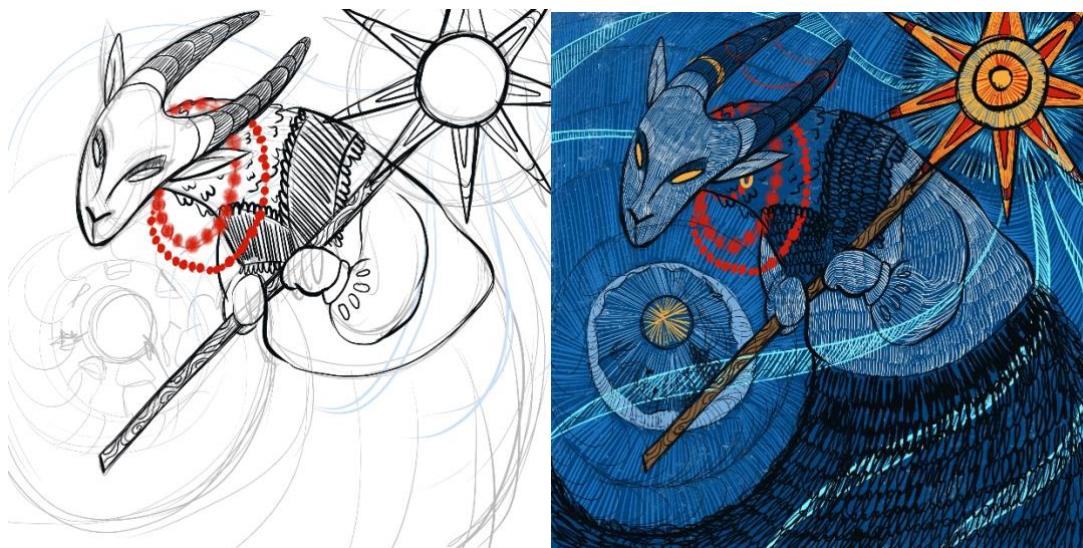

Рис.2.2. Композиції пошуки до ілюстрації “Коляда”

Рис.2.3. Приклади експлікації серії ілюстрацій

Рис.2.4. Варіант композиції в іншому форматі.

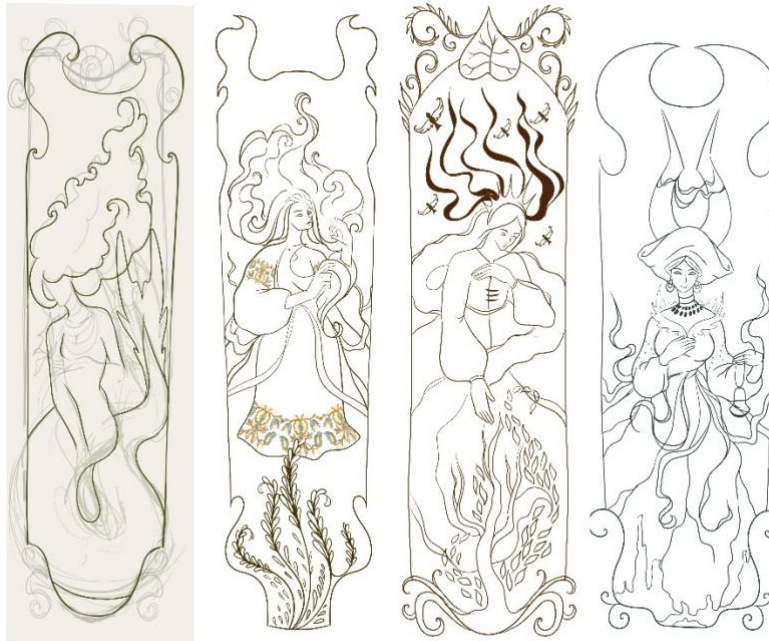

Рис.2.5. Остаточний варіант композиції.

Рис.2.6. Міні серія графічних робіт “Свята крізь пори року”

